

3. Хмарук, И. Н., (2000) Социально-психологические корреляты выбора способа реагирования в ситуации измены супруга: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / Хмарук И. Н.; Ростовський Государственный Университет. – Ростов-на-Дону, 189 с.
4. Рипинская, М. И., (2002), Психология измены / Рипинская М. И., Питер, СПб, Москва, 160 с.
5. Воган, П., (2004), Как пережить измену любимого человека. Психология личных отношений [Серия: психологический бестселер] / П. Воган, Рипол Классик, Москва, 352 с.
6. Олифинович, Н. И., (2006), Психология семейных кризисов / Олифинович Н. И, Зинкевич-Куземкина Т. А., Велента Т. Ф., Речь, СПб., 360 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2005), / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 1728 с.
8. Довідник з сексології, сексопатології та андрології, (1994) / упорядник О. В. Люлько. – Київ, Здоров'я, 240 с.
9. Уиллард Ф. Харли, (1992), Законы семейной жизни / Уиллард Ф. Харли; перевод с англ. Ю. А. Цыганкова. – Москва, Протестант, 208 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДЛІТКІВ

УДК 159.922.73

***Ракиун М. М.,**
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. В уяві сучасних підлітків воля як риса характеру є однією з референтних сфер особистості. Вольові люди, як правило, стають для особи підліткового віку ідеальними, на яких вона хотіла б бути схожою. Проте, саме у підлітків воля є дуже слабкою і недостатньо сформованою.

Підлітки недостатньо організовані, легко пасують перед труднощами, піддаються чужому впливу, часто ведуть себе всупереч засвоєним вимогам і правилам поведінки. Правда, це більше відноситься до молодших підлітків, хоча й серед старших чимало таких проявів.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми волі, вольової регуляції присвячені праці Калініна В.К., Селіванова В.І., Чебикіна О.Я., Ільїна Є.П., Висоцький А.І. (Ільїн, Є.П., 2000, Висоцький, А.І., 1979). У підлітковому віці формування волі для особистості стає пріоритетним. Підлітки живуть у значно складніших, ніж їх попередники, соціальних ситуаціях, що вимагає від них більш високих

форм саморегуляції, в тому числі і дуже складних проявів вольової поведінки, до чого вони не завжди готові.

Виклад основного матеріалу. У підлітковому віці і навчальна діяльність учня, і його положення серед оточуючих істотно змінюються. Навчання (як і всі інші види діяльності, в тому числі громадська і трудова) стають дуже складними, вимагаючи значно більшої самостійності та відповідальності. Ставлення дорослих до підлітка також змінюється: вони чекають від нього вже зрілої, «дорослої» поведінки, що припускає прояв вольових якостей особистості. Про те цього часто бракує.

У сім'ї підвищення вимог до підлітка в значній мірі пов'язане з потребою батьків у його допомозі. Якщо до молодших дітей батьки, зазвичай, звертаються лише з окремими дорученнями (вмити посуд, підмести підлогу), то підліткам, як правило, доводиться нести тягар усіх хатніх робіт, які стають їх постійними обов'язками: ходити в магазин, забирати молодшу сестру чи брата із садочка, приготувати чи підігріти їжу, доглядати і бавити маленьких дітей, а якщо є приватне господарство, тоді список стає набагато довший. Звичайно, для виконання таких обов'язків потрібно значно більше організованості, відповідальності, самостійності.

Ставлення батьків до підлітка не змінюється. Вони прагнуть зберегти над ним свою владу, яка була ще змалечку, хочуть постійно керувати ним, позбавляють його самостійності та свободи. Зазвичай це викликає у підлітка різкий протест, конфліктну поведінку. Подібні конфлікти заважають вихованню вольових якостей.

Величезне значення для підлітка має те положення, яке він займає в колективі однолітків. Звичайно, і тоді, коли він навчався в молодших класах, колектив у його житті був присутній, але ні відносини в ньому, ні «громадська думка» ще не мали для учня того вирішального значення, якого вони набувають тепер. Раніше у всьому «панували» батьки, діти хотіли отримати перш за все їх схвалення, наслідували їх у своїй поведінці. А для підлітка закони колективного життя стають тими моральними правилами, підкорятися яким вони всіляко прагнуть. Як правило, вимоги однолітків і дорослих часто не співпадають, тому доводиться робити вибір, а кожен вибір, - це складова вольової поведінки. І на все це накладаються можливості й потреби самого підлітка.

У підлітків багато нових різноманітних інтересів, які виходять далеко за межі школи і дому. Вони починають захоплюватися спортом, технікою, різними видами мистецтва. У них виникає інтерес до іншої статі, тяга до розваг, до проведення часу в компанії однолітків. Все це в якійсь мірі відволікає підлітків від виконання їх основних обов'язків і це створює додаткові труднощі в управлінні своєю поведінкою.

Одночасно з цим у підлітків (особливо у старших) вже складається вміння аналізувати свою поведінку, з'являється своє особисте ставлення до навколишнього середовища, власні зразки для наслідування, власні вимоги

до себе. Причому ці вимоги часто не збігаються з їх можливостями. У результаті підлітки нерідко відчують себе людьми зі слабкою волею, що викликає у них невдоволення собою, почуття неповноцінності. Зрозуміло, чому саме у цей час вони починають прагнути до виховання в собі саме цих якостей.

Таким чином, наявність розбіжностей зумовлена, з одного боку, між вимогами життя та інтересами підлітка, з іншого - між його можливостями і власними вимогами до себе. Потрібен вже досить високий рівень розвитку волі, щоб ці розбіжності подолати. І якраз цього рівня найчастіше підлітки ще не досягають. Величезне значення має формування таких якостей особистості підлітка, як почуття обов'язку, відповідальності, звичка до систематичної праці, наявність широких пізнавальних інтересів. Дуже важливо, щоб перед підлітком вже виникала проблема самовизначення, тобто поступово складалося уявлення про його майбутнє місце в житті, стійкий інтерес до якої-небудь професії або до будь-якого виду діяльності.

Висновки. Таким чином підлітковий вік сенситивний для формування волі. Важливо, щоб перед підлітком виникала проблема самовизначення, поступово складалося уявлення про своє майбутнє місце в житті, стійкий інтерес до якої-небудь професії або до будь-якого виду діяльності. Це запорука організованої поведінки, уміння досягти мети, а загалом розвитку вольової особистості.

Список використаної літератури.

1. Ільїн, Є.П., (2000), Психологія волі, Питер, - СПб., с. 114-254, с. 254.
2. Висоцький, А.І., (1979), Вольова активність школярів та методи її вивчення, Рязань, с. 9.

АВТЕНТИЧНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ІДЕЇ ПРОФЕСІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ ПСИХОЛОГА УДК 159-051:005.336.5

*Савчин М. В.,
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології Дрогобицького педагогічного
університету імені Івана Франка*

Актуальність дослідження. Наш методологічний аналіз [1; 2; 3; 4] дозволяє стверджувати, що важливим завданням підготовки психолога є його методологічна підготовка. Професійний світогляд психолога може включати прогресивні, автентичні методологічні настанови чи, на жаль, неавтентичні, деструктивні.